

Pravni lekovi

Šta je pravni lek?

- **Dispozitivna stranačka parnična radnja** kojom se od nadležnog suda traži da ukine ili preinači odluku suda za koju se tvrdi da je za nju nepovoljna, nepravilna i nezakonita.
- **Protest** protiv delovanja suda, napad na njegove aktivnosti u parnici.
 - **Subjektivni cilj**– izdejstvovanje povoljnije presude
 - **Objektivni cilj** – otklanjanje nepravilnosti postupka i pobijane odluke

Vrste i pregled pravnih lekova

Redovni pravni lekovi - protiv nepravosnažnih sudskih odluka

žalba protiv presude;

žalba protiv rešenja;

prigovor protiv platnog naloga;

predlog za vraćanje u predjašnje stanje.

Vanredni pravni lekovi - protiv pravosnažnih sudskih odluka

žalba sa alternativnim predlogom za revizijsko odlučivanje (direktna revizija);

revizija protiv presude;

revizija protiv rešenja;

vanredna revizija;

predlog za ponavljanje postupka;

zahtev za zaštitu zakonitosti;

predlog za vraćanje u pređašnje stanje.

Vrste pravnih lekova

- Devolutivni i remonstrativni
- Suspenzivni i nesuspenzivni
- Jednostrani i dvostrani
- Samostalni i nesamostalni

ZABRANA “PRESKAKANJA” PRAVNIH LEKOVA

Žalba protiv presude

Univerzalni pravni lek protiv prvostepenih nepravnosnažnih odluka svih sudova

Karakteristike:

redovni, devolutivni, po pravilu
suspenzivni, dvostrani i samostalni pravni
lek

Rok za žalbu

Opšti rok za žalbu - 15 dana (menične i čekovne parnice - 8 dana).

Rok je prekluzivan - računa se od dana dostavljanja prepisa presude stranci koja ulaže žalbu.

PITANJA:

Kako sud postupa kad je žalba neblagovremena, a u žalbi je navedena pogrešna pouka o pravnom leku?

Može li stranka dopunjavati svoju žalbu?

Odricanje od prava na žalbu

Povlačenje žalbe

- ❑ Stranka se može odreći prava na žalbu od časa kad je presuda objavljena, a ako presuda nije objavljena, onda od časa kad joj je prepis presude dostavljen.
- ❑ Do donošenja odluke drugostepenog suda stranka može povući već izjavljenu žalbu.
- ❑ Odricanja od žalbe i povlačenje žalbe - neopozive parnične radnje

Šta žalba treba da sadrži?

Po ZPP-u (čl. 357), žalba **mora da sadrži:**

- označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;
- izjavu da se presuda pobija u celini ili u određenom delu;
- razlog žalbe;
- potpis podnosioca žalbe.

Šta je to nepotpuna žalba?

Žalba koja ne sadrži minimalnu sadržinu:

1. Označenje presude koja se pobija
2. Potpis žalioca.

Kako sud postupa kad žalilac izjavi nepotpunu žalbu?

Novote (član 359)

- U žalbi se mogu iznositi **nove činjenice i predlagati novi dokazi** samo ako žalilac učini verovatnim da ih bez svoje krivice nije mogao izneti, odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.
- U žalbi se **ne mogu iznositi prigovor zastarelosti i kompenzacioni prigovor**.
- Žalilac može u žalbi predložiti da se **izvede dokaz** za koji je iz opravdanih razloga propustio da položi iznos potreban za njegovo izvođenje u prvostepenom postupku, može to učiniti u žalbi, ako učini verovatnim opravdani razlog propuštanja.
- Ako su usled iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza, nastali **troškovi** u postupku povodom žalbe, ove će troškove nezavisno od ishoda parnice naknaditi onaj žalilac koji ih je predložio.

Razlozi za žalbu (član 360)

Greške suda u sprovođenju postupka

Greške u suđenju o osnovanosti zahteva

Razlozi:

1. bitne povrede odredaba parničnog postupka (procesne povrede);
2. pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje (materijalne povrede);
3. pogrešna primene materijalnog prava (materijalnopravne povrede).

Ograničenja razloga za izjavljivanje žalbe

- Presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.
- Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

Bitne povrede odredaba parničnog postupka (član 361)

- A. Povrede odredaba parničnog postupka bitne po samom zakonu (tzv. apsolutno bitne)
- B. Povrede odredaba parničnog postupka bitne po oceni suda (tzv. relativno bitne)

Povrede odredaba parničnog postupka bitne po samom zakonu

- One za koje ZPP pretpostavlja da su mogle uticati na donošenje zakonite i pravilne presude i one koje ZPP proglašava bitnim iz nekih drugih razloga
- Tiču se procesnih pretpostavki, nekih pravila o postupanju i odlučivanju

Povrede pravila o procesnim pretpostavkama

S obzirom na sud:

- ✓ Sudio izuzeti/isključeni sudija;
- ✓ Sudio sudija koji nije učestvovao na glavnoj raspravi;
- ✓ Sud nepropisno sastavljen;
- ✓ Sud apsolutno nenadležnan;
- ✓ Sud stvarno nenadležan.

S obzirom na stranke:

- Stranačka nesposobnost;
- Parnična nesposobnost;
- Nedostaci u zastupanju.

Povrede pravila o postupanju:

- **Povreda načela obostranog saslušanja**
- **Povreda načela javnosti**
- **Povreda pravila o jeziku**

Povrede pravila o odlučivanju:

- **Nedopušteno izricanje presude na osnovu priznanja**
- **Nedopušteno izricanje presude na osnovu odricanja**
- **Nedopušteno izricanje presude zbog propuštanja**
- **Podnošenje tužbe po isteku zakonskog roka**

Odlučivanje na osnovu nedozvoljenih raspolaganja stranaka:

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje (član 362)

- Činjenično stanje je pogrešno ili nepotpuno utvrđeno kad je sud neku bitnu činjenicu pogrešno utvrdio, odnosno kad je nije utvrdio.
- Činjenično stanje je nepotpuno utvrđeno kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

- Činjenično stanje je pogrešno utvrđeno kada sud uzme da određena činjenica postoji (ne postoji), iako je uz pravilno prikupljanje i ocenu raspravnog materijala trebalo da izvede suprotan zaključak.
- Činjenično stanje je utvrđeno nepotpuno kada sud propusti da zauzme stav o nekoj činjenici koja je relevantna za primenu prava.

Pogrešna primena materijalnog prava (član 363)

- Pogrešna primena pravila od kojeg zavisi odluka o osnovanosti tužbenog zahteva.
- Prema ZPP-u (član 363), pogrešna primena materijalnog prava postoji kad sud nije primenio odredbu materijalnog prava koju je trebalo da primeni ili kad takvu odredbu nije pravilno primenio.
- **Interpretaciona greška**

Postupak po žalbi protiv presude

- U postupku pokrenutom žalbom protiv prvostepene presude učestvuju dva suda: prvostepeni kome se žalba podnosi i drugostepeni (žalbeni), koji je nadležan da odlučuje o žalbi.
- **Prvostepeni sud** odlučuje o tome da li je žalba podobna za meritorno razmatranje
- **Drugostepeni sud** odlučuje o osnovanosti žalbe (ali može da odlučuje

Rešenje prvostepenog suda o odbacivanju žalbe

- ❖ Prvostepeni sud će neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu žalbu odbaciti rešenjem.
- ❖ Žalba je neblagovremena ako je izjavljena posle isteka zakonskog roka za njeno podnošenje.
- ❖ Žalba je nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašćeno za podnošenje žalbe; lice koje se odreklo ili je povuklo žalbu; lice koje nema pravni interes za podnošenje žalbe.

Dostavljanje žalbe protivniku na odgovor

- Žalbu koja je blagovremena, potpuna i dozvoljena prvostepeni sud će dostaviti protivnoj stranci.
- Protivna stranka može u roku od osam dana od prijema podneti tom sudu odgovor na žalbu, koji će prvostepeni sud dostaviti žaliocu.

Dostavljanje spisa drugostepenom sudu

- ❖ Po prijemu odgovora na žalbu ili po proteku roka za odgovor na žalbu, prvostepeni sud će žalbu i odgovor na žalbu, ako je podnesen, sa svim spisima **dostaviti drugostepenom sudu** u roku od osam dana.
- ❖ Ako žalilac tvrdi da su u prvostepenom postupku povređene odredbe parničnog postupka, prvostepeni sud će **dati objašnjenje** povodom tih povreda koje se ističu u žalbi, a po potrebi će sprovesti i izviđaje da proveri istinitost odnosnih navoda u žalbi.

Postupak kod drugostepenog suda

- Kad spisi po žalbi stignu drugostepenom sudu, organizuje se izvidjanje i odlučivanje po žalbi
- Pripremu izvidjanja vrši **sudija izvestilac – određen godišnjim rasporedom rada u sudu.**
- Sudija izvestilac priprema izveštaj veću radi razmatranja predmeta.
- Sudija izvestilac može, po potrebi, od prvostepenog suda da pribavi izveštaj o povredama odredaba postupka i da zatraži da se radi utvrđivanja tih povreda sprovedu izviđaji.

Odlučivanje o žalbi

- **Drugostepeni sud odlučuje o žalbi, po pravilu, bez rasprave.**
- **Drugostepeni sud održava raspravu:**
 - Ako nađe da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja potrebno da se pred drugostepenim sudom ponove već izvedeni dokazi,
 - Ako je prvostepena presuda u istoj parnici već bila ukidana, a pobijana presuda se zasniva na pogrešno ili nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju ili su u prvostepenom postupku bile učinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka.

ZABRANA DVOSTRUKOG UKIDANJA PRESUDE

Rasprava pred drugostepenim sudom

- ✓ Na raspravu se pozivaju stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomoćnici, kao i oni svedoci i veštaci za koje sud odluči da se saslušaju.
- ✓ Žalilac na raspravi može da iznosi nove činjenice i predlaže nove dokaze, **ako učini verovatnim da ih bez svoje krivice nije mogao izneti**, odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.

Granice ispitivanja prvostepene presude

- ❖ Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u onom delu u kome se pobija žalbom
- ❖ Ako se iz žalbe ne vidi u kom se delu presuda pobija, drugostepeni sud **uzima da se presuda pobija u delu u kome stranka nije uspela u parnici**
- ❖ **Kad nisu navedeni razlozi za pobijanje** – ex officio vodi računa o pravilnoj primeni materijalnog prava i o pojedinim bitnim procesnim povredama
 - Nepravilan sastav suda, učešće u postupku sudije/sudije porotnika koji je bio izuzet/isključen, odnosno koji nije učestvovao na glavnoj raspravi;
 - Apsolutna nenadležnost suda;
 - Nedoovoljena raspolaganja stranaka;
 - Povreda načela obostranog saslušanja;
 - Stranačka i parnična nesposobnost, odnosno

Odluke drugostepenog suda

- Drugostepeni sud nije vezan žalbenim predlogom
- Odlučuje presudom i rešenjem

- **Odluke po žalbi :**

1. Rešenje kojim se žalba odbacuje kao neblagovremena, nepotpuna ili kao nedozvoljena;
 2. Presuda kojom se žalba odbija kao neosnovana i potvrđuje prvostepena presuda;
 3. Rešenje kojim se presuda ukida i pravna stvar vraća na ponovno odlučivanje;
 4. Rešenjem kojim se prvostepena presuda ukida i odbacuje tužba;
 5. Presuda kojom se prvostepena presuda preinačava i odlučuje o zahtevima stranaka.
- Drugostepeni sud može ukinuti prvostepenu presudu i samo u pogledu iznosa tužbenog zahteva kad nađe da u pogledu odluke o osnovu tužbenog zahteva ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti (tzv. drugostepena medjupresuda)

Odbacivanje i odbijanje žalbe

- Neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu žalbu drugostepeni sud će odbaciti rešenjem, ako to nije učinio prvostepeni sud.
- Drugostepeni sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad nađe da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti

Ukidanje prvostepene presude i vraćanje pravne stvari na ponovno odlučivanje

- o **Drugostepeni sud će rešenjem ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje:**
 - a. Ako nađe da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka koja se može otkloniti ponovnim održavanjem glavne rasprave pred prvostepenim sudom. U ovom *rešenju* drugostepeni sud će ukinuti radnje prvostepenog suda koje su zahvaćene bitnom povredom odredaba parničnog postupka

Ukidanje prvostepene presude i vraćanje pravne stvari na ponovno odlučivanje

c. Kad je zbog pogrešne primene materijalnog prava činjenično stanje bilo nepotpuno utvrđeno.

d. Ako je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtev tako što je odlučeno o nečem drugom, a ne o onome što je tužbom traženo.

Ako je prvostepenom presudom

Ukidanje presude i odbacivanje tužbe

Drugostepeni sud će **ukinuti** prvostepenu presudu i **odbaciti tužbu**, ako nađe da su u prvostepenom postupku bile učinjene *bitne povrede odredaba parničnog postupka*:

- *apsolutna sudska nenadležnost,*
- *podnošenje tužbe po isteku roka,*
- *odlučivanje o zahtevu o kome već teče parnica ili o kome je pravnosnažno presuđeno.*

Ukidanje prvostepene presude

Ako je u postupku pred prvostepenim sudom učinjena *bitna povreda odredaba parničnog postupka koja se odnosi na stranačku nesposobnost, parničnu nesposobnost ili nedostatke u zastupanju*, drugostepeni sud će, s obzirom na prirodu povrede:

- ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu,
- ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

Preinačenje presude

Drugostepeni sud će presudom preinačiti prvostepenu presudu:

a. ako je na osnovu rasprave utvrdio drukčije činjenično stanje u odnosu na ono u prvostepenoj presudi;

b. ako je prvostepeni sud pogrešno ocenio isprave ili posredno izvedene dokaze, a odluka prvostepenog suda je zasnovana isključivo na tim dokazima;

c. ako je prvostepeni sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica, a na tim činjenicama je zasnovana presuda;

d. ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo.

Odluke povodom prekoračenja tužbenog zahteva (član 379)

- **Kvantitativno prekoračenje** – ukidanje prvostepene presude u delu u kome je prekoračen tužbeni zahtev.
- **Kvalitativno prekoračenje** – ukidanje prvostepene presude i vraćanje predmeta na ponovno suđenje.

Zabrana reformatio in peius

- Drugostepeni sud nije ovlašćen da pobijanu odluku **preinači** na štetu žalioca ukoliko je samo on izjavio žalbu
- Zabrana ne važi ako su obe stranke izjavile žalbu
- Zabrana se **ne odnosi** na ovlašćenje suda da ukine presudu
- Zabrana **važi i u ponovljenom postupku** pred prvostepenim sudom

Dužnost drugostepenog suda da obrazloži presudu

- Odluka drugostepenog suda mora biti detaljno obrazložena (čl. 382).
- Ukidanje zbog procesnih povreda – dužnost navodjenja svih uočenih nedostataka koji su od uticaja na donošenje pravilne odluke.
- Ukidanje zbog materijalnopравnih povreda - dužnost ukazivanja na okolnosti zbog kojih su nove činjenice i novi dokazi od uticaja na donošenje pravilne odluke.

Dalji tok postupka

- Drugostepeni sud je dužan da vrati spise prvostepenom sudu u roku do 30 dana od dana donošenja odluke.
- Prvostepeni sud je dužan da odmah po prijemu rešenja drugostepenog suda zakaže ročište za glavnu raspravu u roku do 30 dana od dana prijema rešenja drugostepenog suda.